

НАПРЯМ 7. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Новак Уляна Павлівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту*

Національного лісотехнічного університету України;

Гавелей Марія Василівна

здобувач вищої освіти

Національного лісотехнічного університету України

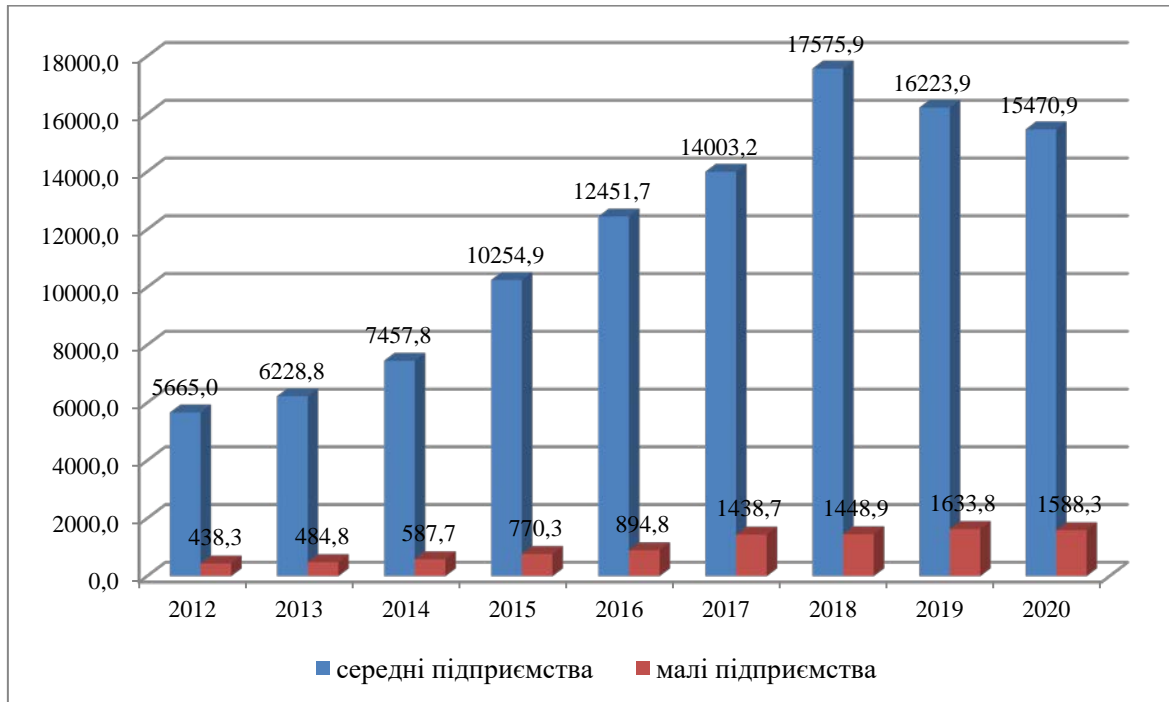
DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-291-6-31>

АНАЛІТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВИТРАТ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дослідження витрат підприємств, зокрема лісогосподарських, є надзвичайно актуальним, оскільки вони значною мірою впливають на фінансові результати, а, відповідно, і на прибуток. Збільшення витрат на виробництво продукції (товарів, послуг) негативно впливає на рентабельність виробництва на конкурентоспроможність підприємств, і навпаки їх зменшення та ефективне використання сприяє стабільному функціонуванню підприємств та більш високий рівень прибутку. Крім того, якщо на доходи підприємств суттєво впливає кон'юнктура ринку, то на його витрати більшою мірою впливає ефективність виробничо-господарської діяльності безпосередньо самого підприємства. Інакше кажучи, на витрати значно впливає вміння управлінців оптимально ними управляти та одержувати від них максимальний результат.

Ефективне функціонування лісогосподарських підприємств вимагає належного контролю за використанням ресурсного потенціалу та отриманням оперативної інформації про результати виробничої діяльності. Враховуючи специфічні особливості лісогосподарських підприємств у теперішніх умовах, актуальним є створення ефективної системи бухгалтерського обліку готової продукції та її реалізації з врахуванням галузевої специфіки та приведення її у відповідність до вимог часу [1]. Важливе значення при цьому відіграють витрати виробництва продукції.

Проаналізуємо витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) лісогосподарських підприємств за 2012–2020 рр. (рис. 1).

Рис. 1. Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) лісогосподарських підприємств, млн. грн.¹

Як бачимо, витрати на виробництво продукції лісогосподарських підприємств зростають щороку з 2012 р. (5655 млн. грн. для середніх підприємств і 438,3 млн. грн. для малих підприємств) до 2018 р. (17575,9 млн. грн. для середніх підприємств) і 2019 р. (1633,8 млн. грн. для малих підприємств). У подальші роки витрати на виробництво продукції, як середніх, так і малих лісогосподарських підприємств дещо зменшуються. Зазначимо також, що у галузі великих підприємств немає.

Для кращого розуміння, з яких саме видів складаються витрати лісогосподарських підприємств, розглянемо їх структуру за елементами впродовж 2015-2020 рр. (табл. 1).

Аналіз структури на виробництво продукції (товарів, послуг) лісогосподарських підприємств за економічними елементами свідчить про те, що виробництво є доволі матеріаломістким. Так, питома вага матеріальних витрат середніх лісогосподарських підприємств становить: у 2015 р. – 49,3%, у 2016 р. – 47,4%, у 2017 р. – 43,9%, у 2018 р. – 43,7%,

¹ Складено на основі даних Державної служби статистики України [2]

у 2019 р. – 42,6%, у 2020 р. – 41,7%. А питома вага матеріальних витрат малих лісогосподарських підприємств є ще більшою становить: у 2015 р. – 60,0%, у 2016 р. – 62,4%, у 2017 р. – 60,0%, у 2018 р. – 61,5%, у 2019 р. – 52,3%, у 2020 р. – 54,3%. Однак, зауважимо, що їх питома вага кожного року зменшується.

Таблиця 1

**Структура витрат на виробництво продукції (товарів, послуг)
лісогосподарських підприємств за елементами, млн. грн.**

Показник	Роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
середні підприємства						
матеріальні витрати	5058,69	5899,64	6152,23	7674,43	6915,21	6409,33
амортизація	301,57	400,59	446,19	527,28	542,15	552,79
витрати на оплату праці	3164,30	4382,67	5418,16	6796,07	6120,64	5711,20
відрахування на соціальні заходи	1062,08	937,92	1157,40	1441,50	1305,82	1224,11
інші витрати	668,24	830,88	829,26	1136,63	1340,08	1573,51
Разом	10254,88	12451,70	14003,24	17575,92	16223,89	15470,94
малі підприємства						
матеріальні витрати	462,58	558,45	863,19	890,45	853,79	862,54
амортизація	22,65	24,15	36,31	46,34	54,98	49,95
витрати на оплату праці	183,53	220,54	396,00	386,85	531,03	481,76
відрахування на соціальні заходи	64,05	48,31	88,73	93,81	116,41	106,21
інші витрати	37,52	43,38	54,50	31,41	77,62	87,80
Разом	770,33	894,84	1438,73	1448,86	1633,84	1588,26

Джерело: [2]

Витрати на оплату праці також складають значну питому вагу у структурі витрат лісогосподарських підприємств і щороку збільшуються. Так, їх питома вага у структурі середніх лісогосподарських підприємств збільшилась з 30,9% у 2015 р. до 36,9% у 2020 р., а для малих лісогосподарських підприємств – з 23,8% у 2015 р. до 30,3% у 2020 р.

З кожним роком збільшується абсолютне значення відрахувань на амортизацію основних засобів, як середніх так і малих підприємств. Така ж динаміка спостерігається і щодо інших операційних витрат

Структура витрат на виробництво продукції (товарів, послуг) лісогосподарських підприємств у розрізі видів виробництв наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Структура витрат на виробництво продукції (товарів, послуг) лісогосподарських підприємств за видами виробництва, млн. грн.

Показник	Роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
середні підприємства						
лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві	1682,11	2137,67	2617,42	3250,72	3162,42	3347,78
лісозаготівля	7903,10	9777,06	10797,45	13710,79	12833,33	11944,72
збирання дикорослих недеревних продуктів	–	–	–	–	–	–
надання допоміжних послуг у лісовому господарстві	669,67	536,97	588,37	614,40	228,14	178,44
Разом	10254,88	12451,70	14003,24	17575,92	16223,89	15470,94
малі підприємства						
лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві	255,50	349,21	553,18	598,85	702,77	718,83
лісозаготівля	383,33	407,69	503,26	570,84	667,05	610,83
збирання дикорослих недеревних продуктів	11,36	19,37	157,09	25,33	16,95	12,47
надання допоміжних послуг у лісовому господарстві	120,14	118,57	225,20	253,83	247,08	246,13
Разом	770,33	894,84	1438,73	1448,86	1633,84	1588,26

Джерело: [2]

У структурі витрат на виробництво продукції лісогосподарських підприємств (як середніх, так і малих) за видами виробництва найбільшу частку займає лісозаготівля. Так, її питома вага для середніх підприємств становить: у 2015 р. – 77,1%, у 2016 р. – 78,5%, у 2017 р. – 77,1%, у 2018 р. – 78%, у 2019 р. – 79,1%, у 2020 р. – 77,2%. Найменшу питому

вагу становлять витрати, пов'язані із збиранням дикорослих недеревних продуктів.

Погоджуємось з українськими вченими [3], що зменшити витрати на виробництво продукції можна завдяки таким заходам:

- підвищення технічного рівня виробництва;
- удосконалення організації виробництва й праці;
- зміна асортименту продукції;
- поліпшення використання природних ресурсів.

Це дасть змогу лісогосподарським підприємствам оптимальніше використовувати виробничі ресурси, підвищити рентабельність виробництва та конкурентоспроможність продукції, що врешті призведе до збільшення прибутку.

Отже, витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) є суттєвим чинником формування фінансових результатів всіх підприємств, у т.ч. і лісогосподарських, які мають резерви їх зменшення. Однак використати ці резерви можна шляхом колективних та координованих зусиль безпосередньо самих підприємств, а також державних органів, банків, інших фінансово-кредитних установ тощо.

Література:

1. Кисіль Н. М., Колінько Н. І. Методологічні аспекти обліку готової продукції на підприємствах лісової галузі. *Науковий вісник УкрДЛТУ*. 2004. Вип. 14.1. С. 145–150.
2. Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012-2020). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Максименко Д. В., Перевузник Т. М. Аналіз витрат підприємства на виробництво продукції. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2017. Вип. 23 (18). С. 204–209.